

Finansministerns uppmaning att bryta mot budgetregler

Finansminister Elisabeth Svantesson höll den 15 september en pressträffⁱ om budgetnyheter och konstaterade då att regeringen skjuter till ungefär hälften av de pengar som kommuner och regioner som en följd av den tuffa ekonomiska situationen behöver.

Under samma pressträff konstaterade finansministern att kommuner och regioner har som uppgift att prioritera och effektivisera.

”Men man kan också använda den flexibilitet som finns i själva regelverket. Det handlar om resultatutjämningsreformen, det handlar också om som flera regioner och kommuner nu gör, åberopa synnerliga skäl. Det vill säga, det balanskrav som finns och det regelverk som finns kan nu kommuner och regioner i synnerliga skäl också då åberopa, vilket nu också många gör utifrån inflationen.”

Detta uttalande förstärktes senare av regeringens samarbetspartis ekonomiskpolitiska talesperson som betonade att kommuner och regioner kan åberopa synnerliga skäl för att inte ha en budget i balans. Det finns också med som förslag i de presentationsbilder som visades under pressträffenⁱⁱ.

I Kommunallagens 11 kap 5 § kan vi läsa att en budget ska upprättas där intäkterna överstiger kostnaderna, men att undantag får göras ”om det finns synnerliga skäl”. Vad dessa synnerliga skäl kan utgöras av framgår inte av Kommunallagen men om man tittar i förarbetena blir bilden tydligare.

I förarbetena kan man läsa att synnerliga skäl kan vara att ”det finns eget kapital och realiserbara tillgångar av en omfattning som överstiger rimliga krav på finansiell handlingsberedskap” eller ”större omstruktureringsåtgärder i syfte att uppnå en god ekonomisk hushållning”ⁱⁱⁱ men att ”kortsiktiga nedgångar inte skall behöva medföra sådana åtgärder. Faktorer som t.ex. en negativ befolkningsutveckling, hög arbetslöshet, förändringar av skatteintäkter, statsbidrags- och utjämningsystemet eller andra faktorer som det bör finnas beredskap för, utgör enligt regeringens mening inte skäl för att inte reglera ett negativt resultat.”^{iv}

Det är alltså mycket oklart om en tillfällig kostnadsökning till följd av inflationen, samt att regeringen inte skjuter till medel för att hantera detta, är synnerliga skäl att inte ha en balanserad budget. Något som är grunden i en sund ekonomisk hushållning.

Uttalandet väcker också frågan om finansministern försöker styra kommunernas agerande på annat sätt än genom lag, vilket i sig är olämpligt.

Det är anmärkningsvärt att finansministern uppfattas uppmana kommuner och regioner att fatta beslut som kan strida mot Kommunallagen. Huruvida detta är förenligt med statsrådets tjänsteutövning bör konstitutionsutskottet granska.

ⁱ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/09/regeringen-bjuder-in-till-presstraff-for-att-presentera-budgetnyhet/>

ⁱⁱ <https://www.regeringen.se/contentassets/f1848101da334ddeabdcd49665e488cc/presentationsbilder-fran-presstraff-den-15-september-2023.pdf> sid 8

ⁱⁱⁱ <https://www.regeringen.se/contentassets/5103b8e113a64bd6909596372eddd66a/en-ny-kommunallag-prop.-201617171> sid 424-425

^{iv} <https://www.regeringen.se/contentassets/87e54e5f1fc7429391816a7ecf693947/prop.-200304105-god-ekonomisk-hushallning-i-kommuner-och-landsting> sid 21

Eva Lindh (S)

Stockholm 231026